

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 727/2024-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného Advokátska kancelária Perhács s.r.o., Jelenec 353, proti postupu Správneho súdu v Bratislave (pôvodne Krajského súdu v Bratislave) v konaní vedenom pod sp. zn. BA-1S/255/2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Správneho súdu v Bratislave (pôvodne Krajského súdu v Bratislave) v konaní vedenom pod sp. zn. BA-1S/255/2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Správnemu súdu v Bratislave **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. BA-1S/255/2021 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadostučinenie v sume **1 500 eur**, ktoré **je** mu Správny súd v Bratislave **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Správny súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **582,14 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Obsah ústavnej sťažnosti

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 23. septembra 2024, doplnenou podaniami zo 17. decembra 2024 a z 9. januára 2025 (v ktorých sťažovateľ iba zopakoval, že v napadnutom konaní stále nebolo rozhodnuté, pozn.) domáhal vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie svojej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom správneho súdu (pôvodne krajského súdu) v konaní vedenom pod sp. zn. BA-1S/255/2021. Sťažovateľ zároveň navrhol prikázať správne súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov, uplatnil si finančné zadosťučinenie v celkovej výške 10 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že napadnuté konanie sa začalo na základe správnej žaloby sťažovateľa doručenej právne predchodcovi správneho súdu (krajskému súdu, pozn.) 22. septembra 2021. Touto žalobou sa sťažovateľ domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia ministra vnútra Slovenskej republiky č. SPSČ-PO3-2021/003522-003 z 3. augusta 2021 o odvolaní sťažovateľa proti personálnemu rozkazu generálneho tajomníka služobného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky č. 26 z 13. mája 2021. Začiatkom roka 2022 vykonal konajúci súd prvotné úkony vo veci, ale po 24. apríli 2022, keď sťažovateľ doručil súdu repliku k vyjadreniu protistrany, až do podania ústavnej sťažnosti (23. septembra 2024) zostal súd úplne nečinný. Ústavný súd 4. decembra 2024 v informačnej kancelárii správneho súdu zistil, že v predmetnej veci nebolo dosiaľ vydané žiadne rozhodnutie, resp. nebolo nariadené ani pojednávanie.

3. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je teda konštatovanie, že napadnuté konanie bolo dosiaľ charakterizované najmä neodôvodnenou nečinnosťou správneho súdu, resp. jeho právneho predchodcu. Od podania žaloby uplynuli už viac ako tri roky a konanie je z pohľadu sťažovateľa stále iba na začiatku. Sťažovateľ sa pritom viackrát telefonicky informoval o stave konania, ktorého stav sa ale v priebehu času vôbec nemenil.

4. Sťažovateľ uviedol, že v napadnutom konaní s ohľadom na charakter správneho súdnictva ide o právne posúdenie zákonnosti napadnutého rozhodnutia správneho orgánu súdom, teda nie je možno hovoriť o faktickej zložitosti veci, ktorá je daná potrebou rozsiahleho dokazovania. Doterajšiu dĺžku konania podľa sťažovateľa možno pripísať iba na vrub postupu, resp. nečinnosti správneho súdu. Sťažovateľ preto konštatoval, že správny súd v tomto prípade svojou nečinnosťou porušil jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

5. Finančné zadosťučinenie vo výške 10 000 eur sťažovateľ odôvodnil tým, že predmetom posúdenia správneho súdu je v konečnom dôsledku rozhodnutie o ukončení jeho zamestnania, a preto dlhodobá nečinnosť správneho súdu v tomto kontexte zvyšuje jeho stresy a celkovú nepohodu.

II. Procesný postup ústavného súdu

6. Ústavný súd ústavnú sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. I. ÚS 727/2024-13 z 19. decembra 2024 ju podľa § 56 ods. 1 a 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

7. Ústavný súd následne výzvou z 20. decembra 2024 vyzval predsedníčku správneho súdu, aby sa vyjadrila k opodstatnenosti ústavnej sťažnosti. Predsedníčka správneho súdu v podaní doručenom ústavnému súdu 20. januára 2025 poukázala na okolnosť, že od 1. júna 2023 prešiel výkon správneho súdnictva z krajských súdov na správne súdy. Poukázala pritom na personálne nedostatky týchto novovytvorených správnych súdov, ako aj na rozsah agendy a aj okolnosť, že z krajských súdov v Bratislave, Trnave a Nitre prevzal správny súd spolu 5766 nerozhodnutých vecí, čo vytvára objektívne komplikovanú situáciu. Ďalej sa stotožnila s vyjadrením sudkyne spravodajkyne v predmetnej veci, ktorá poukázala na celkový počet spisov, ktorý bol pridelený do jej senátu (viac ako 1000 vecí pri vzniku správneho súdu). V napadnutej veci bolo pritom 13. januára 2025 nariadené pojednávanie na 12. február 2025.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s podaniami účastníkov došiel k názoru, že od ústneho pojednávania nemožno v tomto prípade očakávať ďalšie objasnenie veci.

III. Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom správneho súdu a jeho predchodcu v konaní vedenom pod sp. zn. BA-1S/255/2021 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

10. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom tohto základného práva je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

12. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup

v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádzala predtým z niektorých ustanovení zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (napr. § 6, § 100 ods. 1, § 117 ods. 1 a § 119 ods. 1), ktorý platil do 30. júna 2016, a v súčasnosti už vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“. Obdobnú povinnosť možno vyvodiť aj z § 5 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „SSP“), správny súd sám určuje poradie jednotlivých procesných úkonov tak, aby konanie pred ním bolo rýchle a hospodárne (§ 5 ods. 7 SSP).

13. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokovanej veci.

14. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že na rozhodnutie správneho súdu v zásade postačujú podania strán v konaní. Správny súd, resp. jeho právny predchodca teda mal všetky relevantné podklady na rozhodnutie už začiatkom roka 2022. V tomto kontexte preto dĺžku napadnutého konania nemožno v žiadnom prípade pripísať faktickej alebo právnej zložitosti prerokovanej veci.

15. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom. Ústavný súd, vychádzajúc z vyjadrenia správneho súdu, konštatuje, že sťažovateľ a ani iní účastníci napadnutého konania žiadnym spôsobom neprispeli k jeho dĺžke.

16. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup samotného správneho súdu v napadnutom konaní. Po podaní samotnej žaloby (23. septembra 2021) vykonal konajúci súd prvotné úkony týkajúce sa procesných poučení, vyžiadania administratívneho spisu, resp. vzájomného doručovania podaní účastníkom konania už v prvej polovici roka 2022, no následne zostal bezdôvodne nečinný až do začiatku roka 2025, keď nariadil termín pojednávania na 12. február 2025, t. j. takmer tri roky. Teda uvedené obdobie nečinnosti, ktoré začalo na krajskom súde a pokračovalo aj na správnom súde, sa v napadnutom konaní jednoducho nedalo prehliadnuť.

17. Ústavný súd zdôrazňuje, že pri posudzovaní priet'ahov opakovane vo svojej judikatúre (III. ÚS 17/02, IV. ÚS 76/07, I. ÚS 294/2016, III. ÚS 583/2016, III. ÚS 339/2017) konštatuje, že nedostatočné personálne obsadenie súdu, prípadne nadmerná pracovná vyťaženosť, resp. zmena súdnej mapy nesmú ísť v žiadnom prípade na vrub sťažovateľovi, resp. nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

18. Ďalšie konanie a jeho bezprietahovosť zrejme ovplyvnili tiež zmeny súvisiace s novým usporiadaním všeobecných súdov, tzv. nová súdna mapa na základe zákona č. 150/2022 Z. z. o zmene a doplnení niektorých zákonov v súvislosti s novými sídlami a obvody súdov v znení neskorších predpisov a zákona č. 151/2022 Z. z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. júna 2023 a s tým súvisiace organizačné zmeny (sťahovanie, zmena súdnych úradníkov a pod.). Pred týmito zmenami však bezpochyby bol časový priestor (najmä na pôvodnom súde) na ukončenie konania bez prietahov. Uvedené skutočnosti však ústavný súd zohľadnil pri výške finančného zadost'učinenia.

19. V napadnutom konaní teda došlo k neodôvodnenej nečinnosti zo strany správneho súdu, resp. jeho právneho predchodcu, pričom celková dĺžka napadnutého konania už presiahla tri roky. Keďže väčšinu dĺžky napadnutého súdneho konania bol konajúci súd nečinný, v tomto kontexte musel ústavný súd (aj keď s mierou pochopenia situácie na novovzniknutom správnom súde) konštatovať porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Na základe uvedených skutočností teda ústavný súd dospel k záveru, že základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo postupom správneho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. BA-1S/255/2021 porušené (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.

Príkaz konať a primerané finančné zadost'učinenie

20. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd prikázal správne mu súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať v predmetnej veci bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

21. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

22. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04).

23. Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu. Zároveň sa ústavný súd riadil úvahou, že cieľom priznania primeraného finančného zadost'učinenia je zmiernenie ujmy pociťovanej z dôvodu porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou.

24. Sťažovateľ si uplatnil finančné zadost'učinenie v sume 10 000 eur, ústavný súd ale považoval túto sumu za neprimeranú. Vzhľadom na konštatovanú nečinnosť správneho súdu počas takmer troch rokov, uložený príkaz konať bez zbytočných prietahov, berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu, majú na pamäti i to, že cieľom priznania primeraného finančného zadost'učinenia je zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou,

resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde považuje za adekvátne priznať sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie vo výške 1 500 eur a vo zvyšnej časti jeho návrhu nevyhovet (body 3 a 5 výroku nálezu). Pri rozhodnutí o výške finančného zadostučinenia prihliadal nielen na celkovú dĺžku konania a na to, že sťažovateľ k predĺženiu konania žiadnym spôsobom neprispel, ale i na význam konania pre sťažovateľa. Konanie sa netýkalo jeho majetkového práva, trestného obvinenia alebo správneho postihu, čo z hľadiska stavu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádzal, odôvodňuje zdržanlivejší prístup k priznaniu finančného zadostučinenia. V súvislosti s obranou správneho súdu zohľadnil aj jeho enormnú zaťaženosť a personálnu poddimenzovanosť po jeho vzniku hraničiacu so schopnosťou zabezpečiť v relevantnom čase riadny chod správneho súdu [IV. ÚS 471/2012 (ZNaU č. 29/2013)].

V.

Trovy konania

25. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 582,14 eur (bod 4 výroku tohto nálezu), t. j. v miere, v akej si ich sťažovateľ uplatnil vo svojej ústavnej sťažnosti.

26. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je správny súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

27. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. januára 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu